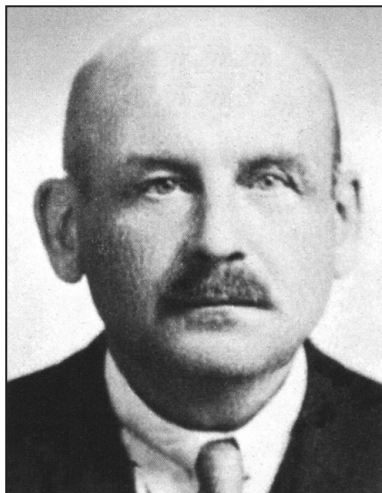

Tadas Ivanauskas and Pranciškus Baltrus Šivickis – founders of the fundamentals of ecological science in Lithuania

T. IVANAUSKAS

P. B. ŠIVICKIS

The commemorative events dedicated to the most outstanding Lithuanian naturalists, zoologists Tadas Ivanauskas (1882–1970) and Pranciškus Baltrus Šivickis (1882–1968) were one more occasion to remember and honour these outstanding personalities.

Their first scientific publications appeared almost simultaneously. T. Ivanauskas published summarized data on Lithuanian fauna in the journal “Kosmos” (Kaunas, 1922/1923, No. 1). P. B. Šivickis, an American resident at that time, published a very impressive paper about flatworm regeneration in the journal “Biological Bulletin” (1923, Vol. 44, No. 3).

T. Ivanauskas, after his natural studies in Paris (1905–1909), in 1910 got also a diploma of the St. Petersburg University. In 1922, he was appointed professor of the Mathematical–Natural Faculty and head of the Chair of Zoology and Comparative Anatomy of the newly established University of Lithuania. His life-long occupation was lecturing on biology, zoology and other subjects at the Vytautas Magnus and Vilnius universities, Kaunas Institute of Medicine, Lithuanian Academy of Agriculture.

P. B. Šivickis gained his first experience in teaching at the Chicago University. In 1922, upon defending his thesis, he was offered professorship in zoology at the University of Philippines and went to Manila to head the Chair of Zoology. P. B. Šivickis came back to Lithuania in 1928 and got a professor’s position at the University of Lithuania. In 1939 he was transferred to Vilnius University and headed the Chair of Biology. In 1948 he was dismissed for publicly opposing the pseudoscience of T. Lysenko, supporting the genetic teaching of G. Mendel and recognizing its achievements.

T. Ivanauskas was rather active in showing organizing initiatives. In 1919–1920, he was the founder and head of the Nature Research Station. He was the first to initiate the ringing of birds on the Lithuanian seaside. In 1931, he organized a famous expedition to Brazil, which contributed much to the Zoological Museum established by him. On his initiative, in 1937 the first Žuvintas reservation was established. T. Ivanauskas was also one of the founders of the Kaunas Zoological Gardens. In 1941, he was confirmed as an academician of the Lithuanian Academy of Sciences. In 1945–1950, he served as Director of the Institute of Biology of the Lithuanian Academy of Sciences.

P. B. Šivickis was more devoted to scientific research. While at the Manila University he began training students as scientific researchers. In 1923, he established the Puerto Galera station of sea biology on Mindor Island. In Lithuania, since 1929 he collaborated with researchers from Estonia, Denmark. After World War II, in 1952, he organized the Laboratory of Parasitology, the first of the kind in Lithuania. In 1956, P. Šivickis became an academician. In 1959–1960, he was the first Director of the Institute of Zoology and Parasitology of the Lithuanian Academy of Sciences. He was a founder of a scientific school, having trained 28 researchers and initiating studies in hydrobiology, parasitology, malacology, soil zoology.

To the scientific activities of these two outstanding Lithuanian zoologists are devoted two monographs: “Tadas Ivanauskas: Life and Activities” (1976) and “Academician Pranciškus Šivickis” (1980). Their reminiscences, published *post mortem*, will also contribute to upbringing the new generations of Lithuanian biologists.

TADAS IVANAUSKAS IR PRANCIŠKUS BALTRUS ŠIVICKIS – EKOLOGIJOS MOKSLO PAGRINDŲ KŪRĖJAI LIETUVOJE*

Atminimo renginiai, skirti žymiausiems XX a. Lietuvos gamtininkams zoologams plačiąja prasme – ekologijos mokslo pagrindų kūrėjams Tadaui Ivanauskui (1882–1970) ir Pranciškui Baltruui Šivickiui (1882–1968), yra puiki proga visų kartų atstovams dar kartą prisiminti ir pagerbti šias neeilines asmenybes. Pagerbti, ne priešpriešinant jų veiklos ir gyvenimo nuostatas, o tik sugretinant ir žvelgiant į juos kitų, su Lietuvos mokslu susijusių, įvykių raidos fone.

Tai buvo daug kuo panašios (gimę tais pačiais metais, siekė mokslo, tapę biologais, laikas parodė – Lietuvoje žinomaisiais, galiausiai – institutų direktoriais, profesoriais, akademikais), bet ir skirtingos savo nuostatomis, charakteriais asmenybės. Dabar nėra prasmės priešpriešinti šiuos autoritetus, nors skirtubių tarp jų aptiktume nemažai. Vis dėlto tai buvo mokslo figūros, nors jų tarnavimo mokslui, Lietuvos gamtos pažinimo keliai neretai skyrėsi, nevienodai klostėsi ir jų gyvenimų tėkmė.

Trumpai prisimindami vieną kitą T. Ivanausko ir P. B. Šivickio gyvenimo vingių paralelę, atkreipiame dėmesį ir į tas gyvento laiko linijų vietas, kai jos buvo arčiausiai viena kitos, arba atstumas tarp jų buvo labai padidėjęs.

Ištakos. T. Ivanauskas gimė Lydos apskrityje, Lebiodkoje, dvarininko šeimoje. Turėjo sąlygas įgyti gerą išsilavinimą. Mokėsi Varšuvos ir Peterburgo gimnazijose, studijavo Sorbonos ir Peterburgo universitetuose, keliavo po Europą. Jo tėvas Leonardas Ivanauskas buvo išsilavinęs, didelės erudicijos inžinierius, mokėjo užsienio kalbų, mėgo gamtą, buvo sukaupęs nemažą ir vertingą paukščių iškamšų kolekciją, kitų gamtos eksponatų. Tie dalykai anksti suviliojo ir sūnų Tada. Rinkdamas paukščius, jis ne tik norėjo kuo daugiau pažinti jų rūšių, bet ir praturtinti tėvo rinkinius. Vėliau rašė: *Lebiodkos rinkiniai nulėmė mano pomėgius ... nuo mažų dienų tapau gamtininku...*

Nieko panašaus nebuvo P. B. Šivickio aplinkoje. Gimęs Žalakiškiuose (netoli Šiluvos), skaityti pramoko savarankiškai, šviestis padėjo ir tėvo namus lankydavę knygnešiai, o po 1905 m. revoliucinių įvykių, į kuriuos buvo įsiskę vengdamas caro valdžios represijų, buvo priverstas palikti tėviškę. 1906 m. Amerikoje dirbo įvairių juodą darbą, vakarais mokėsi. Susitaukęs lėšų su pertraukomis studijavo net septyniuose universitetuose. Išbandė ne vieną mokslo sritį. Prieš paskutinį savo studijų etapą jis taip rašė: *išvažiavau studijuoti į Čikagos universitetą zoologijos, ypač teoretinės zoologijos arba biologijos.* Pasirinkęs vadovu eksperimentinės zoologijos lyderį Čikagoje, jis ėmė rengti daktaro disertaciją.

Lietuvių mokslo draugija (LMD). 2007 m. Vilniuje keliuose renginiuose prasmingai buvo paminėtas LMD 100-metis. T. Ivanauskas su žmona į LMD įstojo gyvendamas Peterburge 1910 m., buvo aktyvus, skaitė pranešimus, dirbo komisijose. P. B. Šivickis (Valparaiso (JAV) un-to studentas) į LMD įstojo praėjus metams po jos įkūrimo – 1908-aisiais, o kitais metais buvo

priimtas tikruoju nariu. (Plačiau apie T. Ivanausko ir P. B. Šivickio narystę LMD žr.: Jakimavičius A. Gamtininkai ir Lietuvių mokslo draugija. *Ekologija*. 2008. Vol. 54. No.1. P. 64–70).

Mokslinės veiklos pradžia. Ji sietina su pirmųjų mokslo rezultatų skelbimu. Abiejų būsimųjų mokslininkų pirmosios populiariosios publikacijos lietuviškai pasirodė beveik kartu – 1909–1910 m. T. Ivanauskas, dirbdamas Gamtos tyrimo stoties vadovu, apibendrino žinias apie Lietuvos fauną ir, pavadinęs „Pastabomis apie Lietuvos fauną apskritai“, paskelbė žurnale *Kosmos* (1922 / 1923. Nr. 1). P. B. Šivickis JAV mokslo žurnalo *Biological Bulletin* (1923. Vol. 44. N 3) 40-ye puslapių paskelbė daktaro disertaciją apie plokščiųjų kirmėlių regeneraciją, aprašė naują mokslui rūšį.

Universitetuose. T. Ivanausko ir P. B. Šivickio gyvenime greta mokslinės veiklos ryškiausia vietą užima pedagoginis darbas.

T. Ivanauskas 1910 m. įgijo Peterburgo universiteto diplomą. Peterburge užsiiminėjo su specialybe susijusia veikla. Produktyvus buvo jo darbas savo įkurtoje gamtos mokslų vaizdinių priemonių laboratorijoje, tačiau po 1917 m. jos neliko. 1918 m. su žmona Honorata grįžo į Lietuvą, o po metų atsidūrė Kaune. Kaip parodė laikas, tai buvo metas ir vieta, kurie nulėmė visas paskesnes sąlygas, kad T. Ivanauskas visapusiškai realizuotų save.

Miškininkui, tada ministrui P. Matulioniui pasiūlius sukurti Lietuvoje gyvosios gamtos tyrimo įstaigą, T. Ivanauskas greitai parengė naujos institucijos – Gamtos tyrimo stoties statutą ir nuo 1919 m. buvo paskirtas jos vedėju. Kitas, itin svarbus žingsnis universiteto link buvo Lietuvos aukštųjų kursų įkūrimas Kaune. T. Ivanauskas buvo vienas šių kursų kūrėjų, lektorius. 1922 m. vasarį, pradėjęs veikti Lietuvos universitetui, skaitė paskaitas Matematikos-gamtos fakultete, nuo gegužės – profesorius, Zoologijos ir lyginamosios anatomijos katedros vedėjas. Iki gyvenimo pabaigos skaitė biologijos, zoologijos, entomologijos, medžioklės pagrindų kursus būsimiems biologams, miškininkams, medicams Lietuvos, Vytauto Didžiojo, Vilniaus universitetuose, Kauno medicinos institute, Alytaus miškų mokykloje, Lietuvos žemės ūkio akademijoje.

P. B. Šivickis pirmuosius pedagoginio darbo įgūdžius įgijo dar Čikagos universitete, kuriame daktaro disertacijos rengimo metu jam tam tikrą laiką buvo privaloma dėstyti studentams. 1922 m. ten įgijo daktaro laipsnį. Jis džiaugėsi įsteigtu universitetu Kaune. Tada P. B. Šivickis dar nežinojo, kad Lietuvoje jam siūloma ordinarinio profesoriaus vieta Matematikos-gamtos fakultete. Todėl gavęs pasiūlymą tapti Filipinų universiteto zoologijos profesoriumi, išvyko į Manilą, o apie jo išrinkimą Kaune sužinojo po 2 mėnesių. Pasirašytos sutarties nenutraukė, todėl naujoje vietoje ėmė vadovauti Zoologijos katedrai, dėstyti zoologijos, jūrų biologijos kursus. Į Lietuvą grįžo 1928 m. pakviestas antrą kartą ir pradėjo eiti profesoriaus pareigas Zoologijos ir lyginamosios anatomijos katedroje, kuriai iki tol vadovavo T. Ivanauskas (P. B. Šivickiui sugrįžus, T. Ivanauskui buvo sukurta Zoologijos katedra). P. B. Šivickio dėstomieji dalykai iki karo buvo Matematikos-gamtos ir Medicinos fakultetuose – lyginamoji anatomija, embriologija, tik medicams – zoologija, embriologija-histologija. Dar prieš karą kurdamas laboratorijas P. B. Šivickis padėjo kurtis, stiprėti, įsitvirtinti lietuviškam universitetui; Matematikos-gamtos fakultetą perkėlus į Vilnių P. B. Šivickis vadovavo Biologijos katedrai, 1944–1948 m. ėjo katedros vedėjo pareigas Medicinos fakultete.

* Parengta pagal Vilniaus universitete 2008 m. sausio 30 d. skaitytą pranešimą konferencijoje-minėjime, skirtame akademikų P. B. Šivickio ir T. Ivanausko 125-osioms gimimo metinėms.

T. Ivanauskas ir P. B. Šivickis baigiamųjų kursų studentams pasiūlydavo diplominių darbų temas. Iki 1940 m. vadovaujant T. Ivanauskui buvo parengta apie 30 diplominių darbų. Tuo tarpu vadovaujant P. B. Šivickiui, Lietuvos ir Vytauto Didžiojo universitetuose dėsčiusiam trumpiau, iš viso jų parengta 18. Be to, jo dėstomais siauresnio pobūdžio dalykais buvo sunkiau sudominti būsimuosius diplomantus, jis per metus jų turėdavo po 2–3.

T. Ivanauskas dar 1924 m. išleido *Vadovėlį vabzdžiams rinkti*, 1931 m. – *Vadovėlį paukščiams apibūdinti*, kitus – 1956–1971 m. Jų buvo 4, visi parengti su bendraautorais: *Lietuvos gėlujų vandenu žuvys* (1956), *Vadovas Lietuvos žinduoliams pažinti* (1964), *Biologija. Mokymo priemonė...* (1970), *Miško paukščių bei žvėrių biologija ir medžioklės ūkio pagrindai* (1971).

P. B. Šivickis pirmąjį vadovėlį studentams *An Outline for Laboratory Work in Elementary Zoology* parengė dar 1927 m. Filipinuose. 1931 m. Kaune paskelbta jo *Elementarinės zoologijos kurso santrauka*, o 1946 m. rotatoriumi, tikriausiai nedideliu tiražu, medikams buvo atspausdinta *Histologija. Trumpas konspektas*. 1948 m. iš universiteto jis buvo priverstas išeiti. Keli svarbiausi jo skaitytų dalykų rankraščiai, kurie nebuvo išleisti, tačiau yra išlikę. Tai 3 dalių *Biologija, Gyvulių ekologija, Histologija, Histologijos pagrindai, Įvadas į biologiją, Lyginamosios anatomijos kurso santrauka* ir kt. Šis didžiulis per dėstymo metus sukauptas apibendrintų žinių šaltinis imponuoja ir dabar.

Bendradarbiavimas. Iki 1929 m. T. Ivanauskas ir P. B. Šivickis tiesiogiai vienas kito nepažinojo. P. B. Šivickis 1924 m. paaukojo Lietuvos universitetui didelę sumą pinigų Zoologijos katedros bibliotekai, atsiuntė tropikų gyvūnų iškamšų kolekciją, nuo 1925 m. siuntė savo populiarius straipsnius į Lietuvos spaudą. Su T. Ivanausku susipažino atvykęs į Kauną. Lietuvos universitete vertindavo vienas kito studentų baigiamuosius darbus. 1930 m. T. Ivanauskui suorganizavus Paukščiams globoti tarptautinio komiteto Lietuvos skyrių, į jį buvo įtrauktas ir P. B. Šivickis. Pasirodžius T. Ivanausko *Vadovėliui paukščiams apibūdinti*, P. B. Šivickis recenzijoje pasidžiaugė šiuo naudingu leidiniu, piešiniiais, gražia kalba, rašė, kad padaryta labai gera pradžia lietuviškiems paukščių pavadinimams (*Naujoji Romuva*. 1933. Nr. 127).

Abu gamtininkai ne visada buvo vienminčiai. P. B. Šivickis jau turėdamas ne taip mažą mokslinio darbo patirtį, prieš pradėdamas dėstyti Kaune, dar aplankė žymesnes Europos tyrimo įstaigas. Lietuvoje jis anksti pradėjo skatinti jaunuosius drąsiai imtis naujų mokslo krypčių, ragino nepasitikėti savo darbo tobulumu, ypač eksperimentinės zoologijos tyrimuose ir taip ugdė universitete būsimojo tyrinėtojo asmenybę. Manė, kad Matematikos-gamtos fakultete turi būti daugiau dėmesio skiriama mokslui, apie tai rašė spaudoje, bet yra sulaukęs nepritario ir net didelių nemalonių. P. B. Šivickis ir T. Ivanauskas buvo skirtingų charakterių. Santūresnio, giliau į mokslą linkusio P. B. Šivickio kritiniai pasisakymai apie universitetą menkino jo populiarumą dar ne tiek išprususioje to meto visuomenėje, net ir po ginčų universiteto senate buvo suformuluota, manytina, neteisinga išvada, kad P. B. Šivickio kritika nepagrįsta. Tuo tarpu T. Ivanauskas, labiau pasižymėjęs organizaciniais gebėjimais, anksti pripažintas kvalifikuotu gamtininku, buvo dažniau matomas viešajame gyvenime, todėl geriau žinomas ir daug populiarsnis.

Didelį sukrėtimą P. B. Šivickis patyrė 1948 m. Jis tik vienas iš biologų Vilniuje išdrįso viešai pareikšti, kad genetika yra mokslas, po to buvo atleistas iš universiteto. Tarybiniais metais jis vertintas rezervuotai. P. B. Šivickis nemokėjo prisitaikyti. Jam savas buvo krikščionių tikėjimas, nors toleravo ir kitas pažiūras. Kilnios buvo jo dorovinės savybės. Šito jis norėjo ir iš kitų.

Mokslinė veikla, jos vertinimai. Leidiniuose *Tadas Ivanauskas. Gyvenimas ir veikla* (1976), *Akademikas Pranciškus Šivickis* (1980) apžvelgta T. Ivanausko ir P. B. Šivickio pedagoginė ir ypač mokslinė veikla, supažindinama su jų įnašu į Lietuvos mokslą.

Pirmosios T. Ivanausko knygos apie paukščius – tai buvo ir pirmoji lietuviška literatūra, skirta atskirai faunos grupei apibūdinti su tikslia lietuviška terminija. Jo tritomė monografija *Lietuvos paukščiai* (1938–1955; 2-asis leid. 1957–1964) buvo ne vien pusės šimtmečio medžiaga, kaupia nuo atsitiktinių stebėjimų iki organizuotų tyrimų, sulaukusi 2-ų leidimų, atžymėta Respublikine premija, bet platesnis reiškinys, stimuliuojęs tolesnius biologijos ir ekologijos tyrimus. T. Ivanauskas yra pripažintas ir paukščių migracijos tyrimų bei žiedavimo pradininku. 1940 12 21 VU Matematikos-gamtos fakulteto taryba už darbus paukščių migracijos srityje jam suteikė gamtos mokslų daktaro laipsnį. Buvo ilgamečiu savo įkurtos paukščių žiedavimo stoties Ventės rago paukščių traukimo stebėtojų grupės moksliniu vadovu. Apie 2/3 visų mokslinių publikacijų T. Ivanauskas paskelbė iš ornitologijos srities. Rašė ir apie kitas faunos grupes, vandens gyvūnus, tyrė kailinių žvėrelių auginimą, Lietuvos vaismedžius. Išpūdingai didelis T. Ivanausko publikacijų skaičius faunos ir apskritai aplinkos apsaugos klausimais. Paskutiniais gyvenimo metais rašė knygą *Pasaulio paukščiai* (išleista 1971 m.).

Beveik visi P. B. Šivickio vykdyti moksliniai tyrimai buvo teorinio fundamentinio pobūdžio, labiau specializuoti. Mokslinę veiklą pradėjęs vandens bestuburių morfogenezės tyrimais, juos tęsė ir grįžęs į Lietuvą, turėjo šios krypties pasekėjų. Toliau ugdė mokinius iš hidrobiologijos, malakologijos, parazitologijos, pedobiologijos sričių. Skelbė straipsnius bendraisiais biologijos klausimais. P. B. Šivickio mokslinių publikacijų savitumas yra tai, kad beveik pusė jų buvo paskelbtos užsienio mokslinėje spaudoje, kai kurie straipsniai – aukščiausią pripažinimą turinčiuose žurnaluose. Išsamiau apžvelgus šio mokslininko, kelių zoologinio profilio krypčių pradininko Lietuvoje, mokslinę veiklą, buvo pagrįstas jo savarankiškos biologinės mokslinės mokyklos susiformavimas. Ji buvo įvardyta „Bestuburių gyvūnų faunistinių-ekologinių tyrimų mokslinė mokykla“ (*Ekologija*. 2005. Nr. 1). Už parazitologijos srities knygą *Parazitų apibūdinimas* (1956) jam buvo paskirta tuometinė Respublikinė premija. Nors parazitologijos srityje P. B. Šivickis dirbo jau atleistas iš universiteto, tačiau tai buvo pirmoji Lietuvoje didelės apimties visų parazitinių gyvūnų grupių suvestinė. Tuo metu jau 5 P. B. Šivickio vadovaujami parazitologai buvo apgynę disertacijas, kiti – jas rengė. Parazitologų būrys, kurį jis išugdė, yra gausiausias. Paskutinė P. B. Šivickio plėtotų tyrimų kryptis buvo pedobiologiniai, arba dirvožemio bestuburių gyvūnų, tyrimai. Iš šios krypties jam vadovaujant buvo apgintos 5 disertacijos, vėliau pedobiologinius tyrimus sėkmingai atliko jo mokiniai.

Savitą T. Ivanausko ir P. B. Šivickio mokslinės veiklos palyginimą mokslo istorikams prieš kurį laiką pateikė biologė, dr. Laima Petrauskienė (*Mokslo ir technikos raida Lietuvoje: 10-osios mokslo istorikų conf. pranešimai*, 2006).

Mokslinės-organizacinės iniciatyvos. T. Ivanauskas daug laiko ir energijos yra atidavęs ne vien gyvūnijai, bet ir ją supančios aplinkos pažinimui. Kaune pradėjęs veikti Aukštiesiems kursams, buvo dedami pamatai perėjimui nuo bendrų gamtos aprašymų prie gyvosios gamtos profesionalios pažinimo – ne vien gyvūnų rūšių, bet ir apskritai kai kurių aplinkos reiškinių tyrimų, stebėjimų bazės sudarymo. 1919–1920 m. vienintelė Lietuvoje T. Ivanausko vadovaujama gamtos mokslo įstaiga buvo Gamtos tyrimo stotis. 1922 m. joje sukaupta medžiaga buvo perduota universitetui. Tais pačiais metais buvo reikšmingas T. Ivanausko poelgis – tėvo ir savo rinkinių oficialus padovanojimas universitetui. Taip T. Ivanausko ir kitų iniciatyva prie Matematikos-gamtos fakulteto atsirado universiteto įstaiga – Lietuvos gamtos muziejus. 1924–1932 m. šis muziejus, veikęs buvusiose Gamtos tyrimo stoties patalpose, buvo išplėstas (įkurti 3 skyriai: botanikos, du T. Ivanausko vadovaujami zoologijos).

T. Ivanauskas turėjo gerų ryšių su miškininkais, medžiotojais, mokyklomis, iš kurių gaudavo medžiagos muziejui papildyti. Didėjant kolekcijoms, muziejiniams rinkiniams, spartėjo faunistiniai tyrimai, atsirado ir taikomųjų darbų. 1928 m. T. Ivanauskas pradėjo dėstyti Alytaus aukštesniojoje miškų mokykloje, o 1929 m. suorganizavo Pirmąją kailinių žvėrelių augintojų akcinę bendrovę ir netoli Kauno įkūrė jų fermą. Turėdamas tikslą žieduoti Lietuvos pajūriu traukiančius paukščius, juos stebėti bei tirti su migracija susijusius reiškinius, 1929 m. Ventės ragoje įkūrė ornitologinę stotį.

Prie T. Ivanausko pripažinimo visuomenėje aiškiai prisidėjo ne vien organizacinės iniciatyvos, bet ir didėjantis populiaritetas ir informacinių publikacijų skaičius. 1929 m. buvo pasiektas rekordinis jų skaičius – apie 50, ir nors dauguma buvo šviečiamoji pobūdžio, nuo šių metų T. Ivanauskas buvo pripažintas populiariausiu Lietuvos gamtininku. 1929 m. už nuopelnus Lietuvai T. Ivanauskas apdovanotas Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino III laipsnio ordinu (šio fakto nei viena enciklopedija, žinynas, rašę apie T. Ivanauską, dar nėra paminėję).

1931 m. T. Ivanauskas buvo garsiosios ekspedicijos į Braziliją organizatorius, o jos eksponatų parodoje pabuvojo ir Respublikos prezidentas Antanas Smetona. Nuo 1937 m. jo iniciatyva įvestas Žuvinto rezervato režimas. 1938 m. T. Ivanauskas buvo vienas

Kauno zoologijos sodo steigėjų. 1941 m. jis buvo patvirtintas Lietuvos MA akademiku, 1945–1950 m. – Lietuvos MA Biologijos instituto direktorius.

P. B. Šivickis visais organizaciniais veiksmais liko ištikimas mokslui, arba kūrė naujas sąlygas tyrimams. Manilos universitete jis pirmiausia stengėsi sudominti studentus tyrimais, rengti juos moksliniam darbui. Savo vadovaujamoje Zoologijos katedroje subūrė jaunų žmonių grupę, pradėjo vandenyno faunos stebėjimus. 1923 m. jis įkūrė Puerto Galeros jūrų biologijos stotį Mindoro saloje, nuo 1924 m. buvo universiteto profesorius ir stoties direktorius. Universiteto studentams organizuodavo išvykas, vadinamas ekskursijomis. Pavyzdžiui, su Filipinų universiteto zoologais jis tolimose salų pakrantėse rinko ir tyrė jūrų gyvūniją.

Pirmaisiais savo darbo Lietuvos universitete metais – 1929-ųjų pavasarį ir vasarą – su studentais biologais aplankė kelis Pietų Lietuvos ežerus. Jūros fauną vertino kaip savo šalies turtą, Lietuvos pajūryje siūlė įkurti tyrimų įstaigą. 1931–1948 m. surengė 8 hidrobiologines ekspedicijas ežerų ir jūros faunai tirti. Kai grįžęs iš Manilos įsigijo sodybą Molėtų rajone, joje tyrimų tikslais apsidarė su studentais, universiteto darbuotojais, yra kvietęs ir užsienio mokslininkus. Savo lėšomis išleido knygą *Gyvoji gamta ir mes* (1940). P. B. Šivickio Kaune suburtoji daugiausia hidrobiologų grupė buvo antrasis jo sudarytas mokslo kolektyvas. Kurdamas laboratorijas P. B. Šivickis padėjo kurti, stiprėti ir įsitvirtinti lietuviškam universitetui.

1952 m. suorganizavo pirmąją Lietuvoje Parazitologijos laboratoriją, subūrė trečiąją specialistų parazitologų būrį. 1956 m. P. B. Šivickis tapo akademiku, o 1959 m. liepą–1960 m. vasarį – pirmasis Lietuvos MA Zoologijos ir parazitologijos instituto direktorius, 1960–1968 m. vadovavo šio instituto Bestuburių sektoriui ir dirvožemio organizmų tyrimų kryptį.

P. B. Šivickis sukūrė mokslinę mokyklą, išugdė 28 mokslininkus.

T. Ivanausko atsiminimų knyga *Aš apsisprendžiu* (1994), P. B. Šivickio – *Gyvoji mintis* (2006) – tai leidiniai, jungiantys ištikimų mokinių, buvusių bendradarbių atminimą, svarbūs jaunajai kartai.

Dr. Algimantas JAKIMAVIČIUS